

אתחלתא דגאולה – הרמב"ם חלק א'

הרב לירן עוקשי

הקטעים נערכו בסיוע כותבי העלון השבועי של מרכז מורשת הרמב"ם

אנו נמצאים בימים גדולים. יום העצמאות הוא יום שמחה והודאה לה' יתברך על הנסים הגדולים שעשה עמנו בניצחונות במלחמת העצמאות ובהקמת המדינה – שלטון יהודי בארץ ישראל לאחר כאלפיים שנה. קיבוץ הגלויות, שלא היה כמותו, ופריחת הארץ לאחר שנים רבות שבהן הייתה בשיממון מכיוון ששום אומה ולשון לא הצליחו ליישבה מורים על התחלת גאולת ישראל. הדברים מפורשים בדברי חז"ל:

אמר רבי אבא: אין לך קץ מגולה מזה, שנאמר: "וְאַתֶּם הָרִי יִשְׂרָאֵל עֲנַפְכֶם תִּתְּנוּ וּפְרִיכֶם תִּשְׂאוּ לְעַמִּי יִשְׂרָאֵל כִּי קָרְבוּ לָבוֹא (יחזקאל לו, ח)".

(סנהדרין צח ע"א)

הארץ נותנת פירותיה בעין יפה לבניה ששבים הביתה לאחר הגלות הארוכה. דברים אלו מתרחשים אף על פי שבמישור הרוחני עוד נותרה עבודה רבה. רבים מעם ישראל אינם זוכים לחינוך על ברכי התורה ורחוקים מקיום תורה ומצוות, ואנו צריכים לחזק את תקומת התורה ואת השפעתה במרחבי החיים הציבוריים והאישיים, כך שתאיר ותכוון את כל חיינו.

במאמר זה ננסה להבין איך היה הרמב"ם רואה את תקופתנו.

אנו מוצאים בדברי הרמב"ם דברים שנראה מהם לכאורה שאי אפשר לקרוא לתקופתנו "אתחלתא דגאולה". בהלכות תשובה הוא כותב כך:

"כל הנביאים כולן צוו על התשובה. ואין ישראל נגאלין אלא בתשובה, וכבר הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן ומיד הן נגאלין, שנאמר 'והיה כי יבאו עליך כל הדברים... ושבת עד ה' א-להיך... ושבת ה' א-להיך...".

(הלכות תשובה ז, ה)

הרמב"ם כותב במפורש שהגאולה תבוא רק אם ישראל יעשו תשובה. רק כאשר עם ישראל ישובו לקיים תורה ומצוות ויחזרו בתשובה על מעשיהם הרעים – הם יגאלו. אם כך לפי הבנת הרמב"ם, אין תקופתנו תחילת הגאולה, שהרי עם ישראל בחלקו גדול עדיין לא שב בתשובה שלמה. אמנם היו נסים גדולים והארץ פורחת, אך אין זו גאולה.

מחר נראה שני קשיים בהבנה זו בדברי הרמב"ם.